

'Verfrissend en
ontroerend.'
– *Vanity Fair*

De bijenkoningin

CRISTINA CABONI

XANDER ROMAN

CRISTINA CABONI

De bijenkoningin

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *La custode del miele e delle api*

Oorspronkelijke uitgever: Garzanti Libri S.r.l.

Vertaling: Irene Goes en Esther Schiphorst

Omslagontwerp: Studio Marlies Visser

Omslagbeeld: Taverne Agency en Getty Images

Auteursfoto: Carla Sechi

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

Copyright © 2015 Cristina Caboni

Copyright © 2016 voor de Nederlandse taal:

Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2016

ISBN 978 94 0160 522 9 | NUR 302

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Er landt een bij
boven op een roos:
ze zuigt en vliegt weer weg...
Al met al is geluk
maar iets kleins.*

Trilussa

Dit boek is voor mijn man Roberto
en voor mijn zoon Davide.
Omdat ze het hart op de juiste plaats hebben,
en oog voor de schoonheid van de bij.

*Bijen van goud
zochten naar honing.
Waar zou de honing zijn?
Die zit in het blauw
van een bloempje,
in de knop
van de rozemarijn.*

Federico García Lorca

PROLOOG

Zwaar van het zout en beladen met vocht en herinneringen komt de wind van zee langs de klif omhoog zetten. Margherita Senes slaat haar ogen op naar het felle blauw van de hemel.

Ze is moe.

Sinds een paar maanden stukt haar ademhaling steeds vaker, net als haar hartslag.

‘We zijn er bijna,’ prevelt ze tegen de horizon.

Dan glimlacht ze.

Zacht glijdt haar rok over het stoepje, en langzaam gaat ze zitten. Haar rok is wit, want bijen houden van de kleuren van de dag en van de zon. In haar hand, ooit sterk en zeker, een strooien hoed met gaas aan de rand. Ze draagt hem al jaren niet meer, maar ze heeft hem altijd bij zich.

Haar bijen zijn gedwee en ze gaat geduldig te werk, met zachte hand. Ze oogst alleen wat de bijenkorf zelf niet nodig heeft. Dat weten de bijen, en zo zijn ze tot een akkoord gekomen. Hun verdrag dateert van lang geleden, toen ze zelf nog klein was.

De nieuwe hoedster.

Het zachte gezoem van de bijen maakt haar rustig. Als een

melodie, die bij vlagen aanzwelt. Daardoorheen komt soms het geluid van het borrelende water van de bron, die haar verhalen vertelt uit lang vervlogen tijden.

Ze gaat staan.

Haar ademhaling is weer normaal, en ook haar hart voelt lichter.

‘Kom,’ fluistert ze voor zich uit. Dan loopt ze terug naar de ingang van de grot die de bijen beschermt tegen het geweld van de mistral. Ze slaat ze gade en verliest zich daarbij in de vlucht van de voedselverzamelaars die beladen met pollen terugkeren naar hun nest. Ze glimlacht, dan dwaalt haar blik af naar het bos.

Kijk. Daar is hij. Ook al staat hij ver weg, ze kan hem zien. Een duizendjarige olijfboom, gesmeed door verzengende zonnen en nachten vol maneschijn. Een oude koning, omgeven door een hof van smaragd en mos, zijn wortels ondergedompeld in kristalhelder water. Met zijn machtige takken lijkt hij de hemel te strelen.

Ze steekt haar hand uit, alsof ze hem wil aanraken.

Het is maar een moment. Dan draait ze zich om, naar het pad, en begint te lopen. Ze is blij.

‘De afdaling gaat altijd makkelijker,’ zegt ze zacht.

Ze hoeft nog maar één ding te doen. Ze is er klaar voor, nu kan ze het doen omdat ze het in haar hart zo voelt. En ze moet het nu ook doen. Zodat er van haar en de andere vrouwen iets achterblijft.

Die gedachte blijft haar de hele weg terug naar huis vergezellen, en ook daarna, terwijl ze een brief schrijft, die ze daarna in een envelop doet en op tafel legt, op het kanten kleed. Naast de papieren envelop staat een bord van porselein, met daarop een glanzende honingraat die de geur verspreidt van de eerste bijenwas en van voorjaarshoning.

I

Rozemarijnhoning (Rosmarinus officinalis)

Verfijnd, geurig en zacht. Het is de honing van het wakker worden, van helderheid, geeft je de moed om te veranderen.

Doet denken aan de blauwe bloem waar hij uit voortkomt.

Bijna wit van kleur en crèmig.

De dag was net aangebroken, het moment waar ze het meest van hield. Vanwege de kleuren, de stilte en de geur. En vanwege de belofte die in de nieuwe dag besloten lag.

En Angelica Senes had heel wat zonsopkomsten gezien. Allemaal hetzelfde, en tegelijk zo verschillend. Die in Spanje bijvoorbeeld zetten de heldere hemel in vuur en vlam, en ze smaakten naar tranen, maar ook naar vrijheid en oneindigheid. Die in het noorden daarentegen hadden een opaalachtige glans en waren ijzig, doelmatig en efficiënt. Meer naar het zuiden, in Griekenland, kon de dageraad je zomaar overvallen, fonkelend als vuurwerk.

En dan was er de dageraad van haar herinneringen. Die was gemaakt van kristal, en in dat grenzeloze blauw kon ze haar eigen ziel weerspiegeld zien.

Met snelle pas stapte ze uit de camper, met in haar ooghoeken de restanten van een rusteloze nacht en in haar hand een kleine metalen hendel. Hij paste perfect in haar handpalm en ze was vertrouwd met ieder karteltje. Hij was glad en dun aan het uiteinde, maar sterk genoeg om een overvolle honingraat te lichten. Het verlengstuk van haar arm.

Op momenten dat Angelica het zichzelf toestond, vond ze het fijn om te denken dat dit bijzondere voorwerp stond voor wie ze was. Miguel Lopez had hem voor haar gemaakt, de beheerder van het bijenteeltbedrijf in Spanje, waar ze de eerste jaren ver van huis had gewoond, op een landgoed waar ze rozemarijn kweekten met zilveren bladeren, waar de hemel blauw was en de heuvels van rode aarde waren. Angelica had in die tijd niet veel zin om te praten, iets wat de oude imker zeer kon waarderen. Om die reden was hij begonnen haar mee te nemen als hij langsging bij de bijenstallen of te voet rondzwerfend op zoek ging naar nieuwe stellingen.

Miguel had meteen geweten dat ze de taal van de bijen sprak. Dat kwam maar zeer zelden voor. In zijn hele leven had hij nog nooit iemand gezien zoals Angelica Senes. Dat meisje had iets bijzonders. Iets wat uit een ver verleden stamde.

Hij had haar stiekem geobserveerd en zo niet alleen ontdekt dat ze met de bijen kon praten, maar ook dat ze zong. Ze zong voor ze. Toen de heldere stem van het meisje zich boven het veld met blauwe bloemen verhief, had Miguel zijn oude hart sneller voelen kloppen. Een intens gevoel had dingen in hem opgeroepen die door de tijd en de jaren waren weggezakt. En nu hij haar zijn kennis niet kon schenken, aangezien Angelica van bijen meer wist dan wie dan ook, had hij besloten iets heel speciaals voor haar te maken, iets wat ze niet had: een kastbeitel.

Zijn kracht.

Hij had hem gemaakt van een hoefijzer, dat hij geduldig omvormde, klap voor klap. Een delicaat instrument, licht, op maat gesmeed voor een kleine hand. Een vrouwenhand.

Vanaf dat moment had Angelica de kastbeitel nooit meer losgelaten. En ook op dit moment, nu ze het zoveelste rozemarijnveld betrad, droeg ze hem bij zich. Het was het enige wat ze nodig had om de bijenstal te controleren.

Het landgoed strekte verder dan het oog reikte, omgeven

door de groene en blauwe zee. De dunne blaadjes van de plantjes, belegd met morgendauw, weerspiegelden het nog onzekere ochtendlicht, terwijl een licht briesje hun scherpe parfum liet opstuiven. Rozemarijn. Van de nectar van de bloemen kreeg je een heldere, bijna witte honing, die snel en fijntjes kristalliseerde. Aromatisch, zoet en romig. Haar lievelingshoning.

Vochtige lucht steeg op van het veld, in een mistige wolk die langzaam verdampte. Een grote chocoladebruine mastiff was op haar blijven wachten in de oude camper die al jaren haar huis was. Zijn waakzame donkere ogen volgden de bewegingen van zijn baasje. Toen zij hem met haar hand een teken gaf, rende het enorme beest op haar af.

‘Kom, Lorenzo, tijd om te gaan,’ zei ze tegen hem, terwijl ze hem over zijn kop aaide.

Hier zou ze beginnen, besloot ze, terwijl ze het pad afliep. Om de zoveel meter keek ze om zich heen en registreerde dan ieder detail, vooral door te ruiken, want juist in de lucht zaten de grote boosdoeners verscholen. Zolang ze de bijenkorven niet met eigen ogen had gezien, kon ze niet zeggen wat er mis was met de bijen van monsieur François Dupont, de man die haar een week eerder had gecontracteerd.

Want dat was haar beroep: rondreizend imker.

Ze kende de bijen, hun gezoem was haar favoriete muziek, een taal die ze op het diepste niveau begreep, een taal die bestond uit geuren, geluiden, uit een zeker bewustzijn. Ze loste de problemen op waar bijenstallen onder leden, en dan vertrok ze weer.

Ze was hoedster. De laatste bijenhoedster. Ze bewaakte een eeuwenoud ambacht dat alleen van vrouw op vrouw werd overgedragen.

Plots stond ze in de buurt van de vliegroute van de bijen. Haar gedachten losten op, zoals altijd als ze die wereld, haar wereld, betrad. Dan verdween alles om haar heen. De bijen

schoten razendsnel weg, onder het gezoem dat hoorde bij het verzamelen. Ze volgde ze met haar blik en zag de bijenkasten, langs de rand van het veld, beschermd tegen de wind. Goed zo, eindelijk een beslissing waar ze achter stond! Niets kon een bijenkast zo beschadigen als de onstuimige wind. En daar, in dat deel van Frankrijk, kon de mistral zelfs een boom omverblazen.

Ze kwam dichterbij en bestudeerde wat ze zag tot in detail. Toen haar blik opnieuw op de blauwe kasten viel, strak uitgelijnd en volledig identiek, kreeg ze een frons op haar voorhoofd.

‘Geen enkel teken, in de hele bijenstal nog geen tekeningetje te zien. Wat zullen de bijen vervliegen,’ bromde ze. Nauwgezet nam ze alles in zich op en toen maakte ze een gebaar van afkeuring. ‘En hoe denkt Dupont dat die arme bijen zich moeten oriënteren? Met de nummertjes op de kasten zeker?’ vroeg ze aan Lorenzo die achter haar aan dribbelde. ‘Een klein teken is al genoeg, hij hoeft er geen Sixtijnse Kapel boven te schilderen!’ zei ze en ze schudde opnieuw haar hoofd.

Ze had zich een weg gebaand door de struiken en was nu aan de achterkant van de bijenkasten. Vanuit haar ooghoek zag ze dat haar hond onder een bosje was gaan zitten. Ze glimlachte. Zo ging het altijd, hij bleef de hele tijd vlak bij haar tot het moment dat ze zich klaarmaakte om de kasten te openen, dan wist hij niet hoe snel hij dekking moest zoeken.

‘Mooie imkerhond ben jij, je moest je schamen,’ berispte ze hem met een lach.

Nadat ze het deksel van de bijenkast had getild, stak ze de beitel tussen de dekplaat en de bovenste kamer. Met een soepele polsbeweging lichtte ze de plaat op en wachtte tot de bijen naar buiten kwamen. Ze wandelden wat over haar vingers en zij bekeek ze aandachtig. Ze glansden en waren volslank. Ze waren zo mooi, in hun livreetjes van geel, goud en oker. Met beide handen, de beitel nog steeds in haar hand, haalde ze de dekplaat van de kast.

En dat was het moment dat ze begon te zingen. De klare woorden en bezwerende klanken van het oeroude lied stegen op boven het veld. Ze sloot haar ogen terwijl de noten door haar heen stroomden en vervolgens over haar lippen kwamen. Ze voelde hun ritme en hun zachtheid met haar tong. Ze merkte hoe de kracht vanuit haar hart zich verspreidde, eerst naar de toppen van haar uitgestrekte vingers, en nog verder. Ze zong en zong, en toen het antwoord kwam in de vorm van opgewekt bijengezoem, had ze het gevoel dat ze vloog, samen met hen.

Het eerste wat ze voelde, terwijl haar hart sneller ging kloppen, was de warmte. Die kwam als een luchtstroom vanuit het binnenste van de bijenkast, en voelde aangenaam en vertrouwd op haar huid. Heel voorzichtig zette ze de dekplaat weg tegen de zijkant, bijtend op haar onderlip, geconcentreerd, in volledige stilte. Een ogenblik later ademde ze uit en begon ze weer te zingen.

Het nest leek in orde. Het was drukbevolkt door de bijen die in hun verwarring massaal waren neergestreken in de eerste bijenkast van de rij, natuurlijk als gevolg van het vervliegen, en nu over elkaar heen klauterden, de een op de ander, op nog een ander, nieuwsgierig geworden door het bezoek. De bovenranden van de ramen waren vol leven. De geur van de parelkleurige was, die bol stond van de honing, verspreidde zich en mengde zich met de geur van de rook die was gebruikt door degene die de stal eerder had bezocht, een lucht die inmiddels in het hout was gaan zitten.

Met zorg tilde ze de eerste ramen op en beoordeelde de voorraad die erop huisde, toen kwam ze bij het broed. Het raam dat ze had gekozen was zwaar, volledig bedekt met voedsters die rondgingen over de broedkamertjes – de cellen van de honingraat – waar ze de pasgeborenen welkom heetten. De jonge bijen openden het dunne laagje was dat de cellen afsloot en kwamen dan langzaam uit hun wiegjes, gehuld in een zacht

laagje dons. Ze werden onmiddellijk ontvangen door de voedsters, die ze aaiden met hun voelspriet en poten, terwijl hun vleugels zich voor het eerst ontvouwden.

Het moment had iets magisch. De geboorte van een schepsel was altijd een bijzondere gebeurtenis. Angelica keek er verrukt naar en het voelde alsof ze hetzelfde zag als zij, hetzelfde voelde als zij.

Ze volgde de cirkelvormige bewegingen van de werkbijen die na terugkeer in de kast met hun dans de locatie van de bloesems doorgaven aan hun collega's, terwijl andere bijen stuifmeelkorrels verzamelden die waren gevallen of druppels nectar opzogen en naar de larvencellen brachten.

Ze waren extreem goed georganiseerd; ieder met een eigen voorbestemde taak. Stuk voor stuk wisten ze precies wat hun plaats was in de wereld.

Een gedachte deed haar adem stokken. Ze deed haar ogen halfdicht, ademde diep in, en maakte zo haar hoofd leeg. Ze concentreerde zich op de bijenkast en tilde het volgende raam op en ook het daaropvolgende, tot ze bij het laatste kwam. Ze ging voorzichtig te werk, omgeven door het intense gezoem van de bijen, in de schaduw van de enorme struiken cistusrozen die het rozemarijnveld afperkten. Om haar heen was de wereld inmiddels ontwaakt. Bij de voedselverzamelaars voegden zich distelvinken met hun schrille lokroep, witte vlinders... hoe heetten die ook weer? Koolwitjes, schoot het haar te binnen, terwijl ze hun vlucht volgde. Daar waren er nog meer die elkaar boven de bloemen achternazaten.

Hoe langer ze keek, hoe meer ze zag. Opgaan in dat universum van geluiden, kleurrijke insecten en gestolen tijd, was als het betreden van een parallelle dimensie. Daar kon je je verliezen in gedachten, of simpelweg in de zon gaan zitten om te genieten van de warmte op je huid. Zomaar, omdat het in je opkwam, zonder dat je ook maar één goede reden had om zoiets te doen.

Voor Angelica was dat een moment van absolute vrijheid, dan kon ze zichzelf zijn, dan was ze zo blij vanbinnen. Een perfect moment, dat losstond van de tijd.

Dat was de wereld van de bijen.

‘Vlieg maar, vlieg maar, koningin van de bloemen. Vlieg maar, vlieg maar, gouden bij. Jij bewaakt het leven, jij bewaakt dat wat nog komt...’

Na de controle van de eerste bijenkast was ze redelijk tevreden, hij was in zeer goede conditie. De bijen glansden en vlogen vrolijk rond, beladen met stuifmeel en nectar. Er was een royale voedselvoorraad. Behalve het vervliegen had ze geen teken van lijden gezien, ook geen aanwijzing voor het ontbreken van een koningin. De moer was jong en ze had haar eitjes keurig in de daartoe bestemde kamertjes gelegd. Om deze broedcellen heen zat een halve ring van met honing gevulde cellen, als afbakening voor de houten rand van het raam.

Een voor een maakte ze de andere kasten open. Langzaam en met geconcentreerde blik doorliep ze die op dezelfde manier als ze met de eerste had gedaan. Pas tegen lunchtijd stopte ze, wachtte tot de bijen die ze op zich had zitten besloten dat het tijd was om weg te vliegen, en nam toen het pad weer terug omhoog, met Lorenzo achter haar aan. Bij een drinkbak bleef ze staan. De hond duwde zijn snuit erin en begon te drinken. Ook Angelica friste zich op. Terwijl het water over haar huid gleeed liet ze haar gedachten de vrije loop, als bijen vlogen ze zomaar alle kanten op. De zon brandde, binnenkort zou ze haar hoed op moeten tijdens het werk.

Op dat moment doemde een beeld in haar op: Margherita, haar Jaja, de vrouw die haar dat liedje had geleerd, had haar hoed altijd bij zich.

Even bleef ze in gedachten staan turen naar de horizon. Toen liep ze door.

Ze had tijd om nog een bijenstal te bezoeken, dacht ze even

later, terwijl ze over het gebied uitkeek. Een stuk naar beneden, meer naar de zee, was er nog een. Misschien kon ze daar het beste beginnen.

Terug in de camper legde ze haar uitrusting op zijn plek en ging achter het stuur zitten. De oude camper pruttelde. Angelica sloot haar ogen en deed een schietgebedje. Ze draaide de sleutel een tweede keer om en wierp een blik op Pepita, haar kat met tijgerprint, het nieuwste lid van die vreemde familie, die opgekruld lag op het dashboard.

‘Hou je vast, schat.’

De poes antwoordde met een onverschillige blik, gaapte en deed haar ogen weer dicht. Toen de motor aansloeg en de camper met een ruk naar voren schoot, slaakte Angelica een zucht van verlichting.

2

Acaciahoning (Robinia)

Ruikt naar witte bloemen, vanille en gras.

Als je je ogen dichtdoet zie je een veld in volle bloei.

Het is de honing van de glimlach, van vitaliteit.

Fijne en delicate smaak, kleine kristallen.

Vroeg in de ochtend verliet Angelica het landgoed van monsieur Dupont. Ze had hem aanwijzingen en advies gegeven en hij had haar betaald voor het consult. Bovenal had ze hem aangeraden de bijenkasten te schilderen in de kleuren waar de bijen het meest van houden – geel, blauw en groen – en die kleuren af te wisselen: ze kwamen altijd wel terug in de bijenkasten, maar het was belangrijk om ze te helpen met oriënteren, vooral in streken waar het veel waaide, zoals hier. Toen was ze vertrokken, haar taak zat erop. En toch voelde ze geen enkele voldoening; ze voelde geen blijdschap, en ook geen weemoed.

Helemaal niets.

Ze keek met afwezige blik naar de auto's voor haar.

De nacht ervoor had ze opnieuw die droom gehad waarin Jaja haar riep, de vrouw die haar als een moeder had opgevoed: ze rende naar haar toe, maar het lukte haar niet om haar te bereiken. Ze moest haar iets vertellen, haar Jaja, ze bleef het maar herhalen. Maar wat was het?

Ze deed even haar ogen dicht, vervolgens concentreerde ze zich op de weg. De frustratie en het verdriet zaten nog zo diep

dat het fysiek pijn deed. Belachelijk! Ze haalde adem. Ze begon het nu echt zat te worden.

‘Kijk uit met dromen die je bij zonsopkomst hebt,’ fluisterde ze het terugkerende zinnetje van haar moeder. En haar gedachten gingen weer terug naar Jaja.

‘De bijen zijn de hoedsters van de bloemen, filla mia, meisje van me. En ze zijn wijs. Ze weten alles van ons. Ze geven ons voedsel, ze genezen ons, ze schenken ons hun kennis. Als je maar goed naar ze luistert. Je hoeft niet bang voor ze te zijn.’

‘Ja, Jaja.’

‘Goed zo. Kijk, nu kun je beginnen met zingen. Weet je nog hoe het gaat?’

Angelica keek op en knikte. Natuurlijk wist ze nog hoe het ging. De zinnetjes stonden in haar geheugen gegrift. Ze waren makkelijk, licht en helder.

‘Ja. Vlieg maar, vlieg maar, koningin...’

Dan verlegt ze haar aandacht weer naar de open bijenstal voor haar. Er staan tien bijenkasten op een rij in de weide, naast het veld met slaapplelies. De bloemen golven zachtjes in de wind, als een lichte deken waar een wilde en intense plantengeur uit opstijgt. Angelica is betoverd door de bijenkasten, ze voelt de warmte en de geur ervan, ze hoort het gezoem. Ze weet dat ze moet kijken, dat is de eerste regel die ze haar heeft geleerd. En ze is niet bang. Maar de geur van het gif zweeft als een waarschuwing om haar heen. Ze vindt het lekker ruiken, een beetje zoet, en toch knijpt haar maag ervan samen. In de winter heeft ze de zee wel eens gezien in een storm, met van die hoge, donkere, bulderende golven met grote witte schuimkoppen. Het was een prachtig gezicht, maar eng tegelijk. Nu ze hier voor de bijenkast staat heeft ze een beetje datzelfde gevoel. Ze slikt, voelt dat ze een droge keel heeft en kurkdroge lippen, maar ze wil nu niet stoppen. Het enige wat ze moet doen is opletten en respectvol te werk gaan. Langzaam haalt ze de sluier van haar

hoofd af. Zo, nu zit er niets meer tussen haar en de bijen. De woorden van haar liedje stijgen weer op, lieflijk en zacht. Bij haar kinderstem voegt zich de diepe en melodieuze stem van de vrouw aan haar zijde, die haar aanspoort om door te gaan.

Ze strekt haar hand uit, sierlijk, precies zoals Jaja haar heeft geleerd. ‘Nu kun je de raat aanraken.’

Angelica spert haar ogen open. Een gouden druppel glijdt over de witte was. De bijen haasten zich eromheen, binnen enkele seconden is hij weg, opgezogen. Dan trekken ze zich terug en laten haar de ruimte die ze nodig heeft.

Langzaam duwt het meisje haar vingertop in de was. Die is zacht, warm en geurend. Haar kleine vinger is helemaal bedekt met honing. Ze brengt hem naar haar mond en proeft. Zoet en aromatisch, hij smelt op haar tong. Ze moet lachen en doopt haar vinger opnieuw in de honing, die ze dan op haar hand laat druipen, als in een kommetje.

‘Ben je er klaar voor? Ze komen eraan...’

Daar zijn ze. Een voor een gaan de bijen heel zacht op haar hand zitten. Het is een moment van pure vreugde. De pootjes dansen op Angelica’s zachte huid, het kriebelt. Haar lach is tot in de verte te horen, helemaal tot aan de zee, die antwoordt met hoge spetters smaragdgroen water. De zinnen van het liedje komen vanzelf in haar op.

Vlieg maar, vlieg maar, gouden bij.

Vlieg maar, vlieg maar, koningin van de wei.

Jij bewaakt het leven, wat nog komt weet jij goed

Jij maakt water, woorden en liedjes zoet...

‘Zie je wel? Ze hebben je geaccepteerd. Nu ben jij ook een hoedster, meisje van me.’

‘Een hoedster?’

‘Ja. Jij, Angelica Senes, bent nu een bijenhoedster.’

‘Net als jij, Jaja?’

Stilte, en dan een lach, licht als een zuchtje wind.

‘Ja, net als ik.’

Op de weg door het Provençaalse landschap werd het om haar heen langzaam drukker. Het waren niet meer alleen bestelauto's die haar inhaalden maar ook grote tractoren met enorme banden, karren, en soms passeerde ze een paard of ezel voor een wagen. Aan weerszijden van de weg hadden de bomen plaatsgemaakt voor huisjes, villa's en hier en daar een flatgebouw.

Haar mobiele telefoon ging, ze stak haar hand uit en drukte op ‘opnemen’. ‘Hallo?’

‘Hoi, met mij.’

Angelica hield haar blik op de weg. ‘Hoi.’

‘Bel ik ongelegen?’

Ze perste haar lippen op elkaar. ‘Hoe gaat het, mam?’

Pauze, en na een tijdje hoorde ze een zacht gelach. ‘Dat heb je van mij geleerd, om een vraag te ontwijken met een weder-vraag, weet je nog?’

Ze gaf geen antwoord, maar ze moest wel glimlachen. ‘Ja, mama.’

‘Nou, waar ben je deze keer?’ Maria's stem was zo zacht als fluweel en luchtig.

‘Frankrijk. Had ik dat niet verteld in de mail?’

‘Die check ik niet zo vaak, dat zou je moeten weten.’ Weer een pauze, weer een lange stilte. ‘Was je nog van plan om terug te komen naar Italië?’ vroeg ze plotseling, alsof ze die vraag al te lang had ingehouden.

Angelica fronste haar wenkbrauwen. ‘Volgende maand, zoals afgesproken. Hoezo?’

‘Ik zit eraan te denken om op reis te gaan.’

Vreemd. Haar moeder gruwelde al van een treinritje. En voor vliegen was ze doodsbang. ‘Waar wil je naartoe?’

Opnieuw stilte, alsof ze naar woorden zocht. ‘Dat weet ik nog niet zeker. Ik heb gewoon zo veel tijd sinds Gennaro... Te veel tijd.’ Haar stem brak.

Het was nu twee jaar geleden dat Gennaro Petri, haar tweede echtgenoot, was gestorven, en toch rouwde Maria Florinas nog met dezelfde wanhoop als kort na zijn dood. Die bekentenis verbaasde Angelica. Dat was niets voor haar.

‘Toe, mama, wat is er aan de hand? Moet ik me zorgen maken?’

‘Nee, joh, stel je voor. Het is namelijk zo dat er een nieuwe pastoor in de parochie is gekomen, Don Pietro, en die wil reizen organiseren. Naar kloosters en kerken...’ Ze liet nog een pauze vallen. ‘Dat heeft zelfs een naam, wist je dat? Religieus toerisme. Nou, ik heb besloten mee te gaan. Daar belde ik je voor...’

Angelica overdacht de woorden van haar moeder. Ook dat had ze van haar geleerd. Om tussen de regels door te lezen, iets af te leiden uit toon en intonatie, uit wat er wel en niet werd gezegd. Vaak scholen iemands ware bedoelingen juist in de stiltes. Dat wist ze maar al te goed. Net zo goed als ze wist dat haar moeder tegen haar loog. Heel even had ze de neiging om de camper langs de kant te zetten en eens goed door te vragen. Ze had al snelheid geminderd, maar toen gaf ze toch weer gas. Als Maria haar besluit al had genomen, viel er weinig te zeggen. Het enige wat ze kon doen, was afwachten.

‘Weet je het zeker?’

‘Eh, ja. En ik ga niet meteen. Ik moet eerst nog wat regelen.’

‘Wat dan?’

‘Niets waar jij je zorgen over hoeft te maken, gewoon iets onbenulligs eigenlijk.’

‘Met andere woorden, het gaat me niets aan.’

‘Maak jij je maar geen zorgen, ik bel je, oké? Bel jij mij maar niet.’

Angelica fronste. ‘Hè? Hoezo?’

Dat was typisch haar moeder: grenzen stellen in hun omgang met elkaar. Daar zou ze inmiddels aan gewend moeten zijn. Eigenlijk was het altijd al zo geweest. Haar moeder aan de ene kant, die bepaalde en besliste hoe, wat en waarom. En zij aan de andere kant, die zich voegde, of dat althans probeerde. En toch kwam dit nogal botte bevel vreemd over. Na de eerste steek in haar hart besefte ze dat er waarschijnlijk echt iets was, dat ze een goede reden had.

‘Ik wil niet dat je onnodig geld uitgeeft.’

Het was een kort en bondig antwoord en het stelde haar gerust. Kijk, dit was nu wel echt iets voor haar. Angelica schudde haar hoofd, een glimlach zorgde voor een mildere uitdrukking op haar gezicht. Er was niet veel aan te doen, haar moeder was een vat vol tegenstrijdigheden, die als je ze optelde eenzelfde soort harmonie opleverden als die onwaarschijnlijke melodieën die je krijgt als je percussie en violen samenvoegt. Het bijt, het schuurt, maar het is wel pakkend.

‘Goed, dan wacht ik tot jij belt, oké?’ Ze wilde al ophangen toen er opeens een zin in haar opwelde en als vanzelf naar buiten rolde: ‘Ik hou van je.’

De stilte tussen hen kwam strak te staan als een gespannen koord en Angelica had spijt van wat ze in haar emotie had gezegd. Ze had het niet moeten zeggen. Daar hield haar moeder niet van, dat bezorgde haar een ongemakkelijk gevoel. Ze wilde bijna zeggen dat het haar speet, dat ze zich had laten gaan, dat ze zich al een tijdje raar voelde, ze sliep ’s nachts niet, toen ze Maria een snik hoorde onderdrukken.

‘Wat is er?’ Ze zei het bijna fluisterend. Angelica kneep zo hard in haar telefoon dat haar vingers er wit van werden.

‘Ik... Het is zo moeilijk, zo vreselijk moeilijk.’

‘Wat, mama?’

‘Weet je, soms vraag ik me af of ik het fout heb gedaan, met jou, of ik het anders had moeten doen.’

Er viel een lange stilte, vol schaduwen, van donkere plekken die Angelica zichzelf oplegde te negeren.

‘Begin nu niet weer, mama. Hou op. Mijn leven bevalt me prima.’

‘Ja... maar waarom moest je zo nodig weg?’

‘Moest? Begin nou niet weer, doe me een lol.’ Het klonk harder dan ze had bedoeld, maar ze was die huilerige toon niet gewend. Haar moeder was altijd solide, en hard, als steen.

‘Ik hou ook van jou, *filla mia*, dochtertje van me. Eén ding moet je altijd onthouden, Angelica,’ fluisterde Maria opeens. ‘Woorden hebben maar beperkte kracht. Wat je doet, dát is wat telt. Ik moet opschieten. Ik bel je zodra ik weer thuis ben. Wacht maar af, het komt heus goed allemaal.’

Angelica wilde antwoorden, maar de verbinding werd verbroken. Toen ze eenmaal gestopt was op een parkeerhaven keek ze op haar telefoon, deed de motor uit en koos het nummer van haar moeder. Hij ging één keer over, twee keer, ongeduldig telde ze mee.

Plotseling doofde het scherm. Verdomme! Ze probeerde haar telefoon weer aan te krijgen, maar hij weigerde dienst. Iets te hard zette ze hem in de lader. Ze zou haar later wel bellen. Dan belde ze haar lekker toch, juist omdat ze het haar had verboden. Ze zou haar bellen omdat ze wilde weten wat er achter die laatste zinnen van haar zat. Welke woorden? Welke gebaren? Waar ging ze in godsnaam heen? En vooral, wat zou heus goed komen?

Ze realiseerde zich hoe misplaatst die vragen waren. Haar moeder mocht doen wat ze wilde, net als zichzelf trouwens. Allebei leefden ze hun eigen leven, onafhankelijk.

Maria had nooit geaccepteerd dat zij als een zigeuner leefde. Ze had haar onrust nooit begrepen. Gennaro daarentegen, haar vader – of eigenlijk haar stiefvader – had haar wel begrepen en gesteund.

‘Nu is ze jong, nu moet ze de wereld zien...’ zei hij dan, in een poging de vrede tussen de twee te bewaren.

Een tijdlang had Angelica ook wel geprobeerd haar moeder haar hang naar vrijheid uit te leggen, maar zonder succes, sterker nog, haar moeder had zich diep beledigd gevoeld. ‘Je hebt hier alles wat je je maar kunt wensen.’ En daarmee was de discussie gesloten, als er al sprake was van een discussie.

Maar dat weerhield Angelica er niet van om precies te doen wat ze zelf wilde. Nieuwe zonsopkomsten, nieuwe zonsondergangen, steeds weer ergens anders. Ze vond het heerlijk om een trip te plannen, haar wereld in een rugzak te stoppen en te vertrekken. Ze had niemand nodig. Niet meer.

Ze dacht weer aan haar moeder, aan wat ze had gezegd. Wat was ze deze keer van plan? Die vrouw was echt moeilijk te doorgronden. Ze haalde diep adem, tot het zware gevoel dat op haar borst drukte iets minder werd. Het was typisch iets voor haar moeder om haar niet te betrekken bij haar beslissingen.

Een bittere glimlach verscheen op haar gezicht. Eigenlijk was het al een wonder te noemen dat ze haar überhaupt op de hoogte had gebracht van die reis.

Prima, ze moest lekker doen waar ze zin in had. Wat haar betreft ging alles gewoon verder.

Ze had haar bijen, ze had Pepita en Lorenzo. En nog zo veel zonsopkomsten om van te genieten.

Ze streek met haar vingers door haar lokken. Op haar gezicht was vastberadenheid te zien.

Ze reed de weg weer op, in een wolk van droog stof, met een hoofd vol koortsachtige, beklemmende herinneringen. Ze probeerde ze te ordenen, maar de chaos, angst en het verdriet lieten dat niet toe. Het voelde als een gitzwarte maanloze nacht, wanneer de wind op de luiken beukt, en ze rilde.